অধ্যায় ১৩ অভিযাত্রী — ১

অধ্যায় গাঁথনি

১৩.১ উদ্দেশ্য

১৩.২ পৰিচয়

১৩.৩ অভিযাত্রী : উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা

১৩.৪ উপন্যাসখনৰ সাধাৰণ আলোচনা

১৩.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

১৩.৬ অধিক জানিবলৈ

১৩.৭ অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

১৩.৮ আৰ্হি প্রশ্ন

১৩.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- অভিযাত্রী উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা সম্পর্কে বিস্তৃত জ্ঞান লাভ কৰিব।
- চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ শৈশৱ, শিক্ষা জীৱন আৰু ব্যক্তিত্ব গঠনৰ প্রক্রিয়া বুজি পাব।
- নাৰী-শিক্ষা, নাৰী-মুক্তি আৰু সমাজ সংস্কাৰৰ ক্ষেত্রত তেওঁৰ অৱদান মূল্যায়ন কৰিব পাৰিব।
- উপন্যাসখনত প্রতিফলিত স্বাধীনতা আন্দোলন আৰু সামাজিক জাগৰণৰ ইতিহাস উপলব্ধি কৰিব পাৰিব।
- উপন্যাসখনৰ সাহিত্যিক, সামাজিক আৰু ঐতিহাসিক তাৎপর্য বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব।

১৩.২ পৰিচয়

ইয়াৰ আগৰ অধ্যায়ত আপুনি নিৰূপমা বৰগোহাঞিৰ জীৱন আৰু সাহিত্যকৃতি সম্পর্কে অধ্যয়ন কৰিলে। তাত তেওঁৰ সাহিত্য-চিন্তা, সমাজ-সচেতনতা আৰু উপন্যাসসমূহৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্যৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছিল।

এই অধ্যায়ত সাহিত্য অকাডেমি বঁটা প্রাপ্ত উপন্যাস *অভিযাত্রী*ৰ কাহিনীগাঁথা আৰু সাধাৰণ আলোচনা আগবঢ়োৱা হ'ব। উপন্যাসখনৰ মূল কাহিনী, চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱনসংগ্রাম আৰু ঐতিহাসিক পটভূমিৰ বিষয়ে বিশদ আলোচনা কৰা হ'ব।

নিৰূপমা বৰগোহাঞিৰ অভিযাত্রী অসমীয়া সাহিত্যৰ এখন বিশিষ্ট জীৱনীমূলক উপন্যাস। ১৯৯২ চনত প্রকাশিত এই উপন্যাসখন অসমৰ নাৰী-মুক্তি আন্দোলনৰ অগ্রদূত, স্বাধীনতা সংগ্রামী আৰু সমাজসংস্কাৰক চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱনক আধাৰ কৰি ৰচিত। উপন্যাসখনৰ বাবে লেখিকাই ১৯৯৬

চনত সাহিত্য অকাডেমি বঁটা লাভ কৰে। এই কৃতিয়ে অসমীয়া জীৱনীমূলক উপন্যাসৰ ইতিহাসত এক নতুন মাত্রা সংযোজন কৰিছে।

চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱন কেৱল এগৰাকী নাৰীৰ ব্যক্তিগত জীৱনৰ কাহিনী নহয়; ই বিংশ শতিকাৰ অসমৰ সামাজিক জাগৰণ, নাৰী-শিক্ষাৰ বিকাশ, জাতীয়তাবাদী আন্দোলন আৰু সমাজ সংস্কাৰৰ এক জীৱন্ত ইতিহাস। নিৰূপমা বৰগোহাঞিয়ে এই ইতিহাসক কেৱল তথ্যৰূপে উপস্থাপন কৰা নাই; বৰং সাহিত্যিক কল্পনা আৰু শিল্পসচেতনতাৰে এক জীৱন্ত কাহিনীত ৰূপান্তৰ কৰিছে।

উপন্যাসখনত ব্যক্তিজীৱন, সমাজজীৱন আৰু জাতীয় জীৱন একেলগে আগবাঢ়িছে। চন্দ্রপ্রভাৰ জীৱনৰ উত্থান-পতন, ব্যক্তিগত বেদনা, আদর্শবাদী মনোভাৱ আৰু সমাজৰ বাবে কৰা আত্মত্যাগৰ মাজেৰে লেখিকাই এক যুগৰ ছবি অংকন কৰিছে। এই কাৰণেই অভিযাত্রী এখন ব্যক্তিকেন্দ্রিক জীৱনীমূলক উপন্যাস হোৱাৰ লগতে অসমৰ সমাজ-ইতিহাসৰো এখন মূল্যবান দলিল।

১৩.৩ অভিযাত্রী : উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা

উপন্যাসখনৰ আৰম্ভণি হৈছে চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ শৈশৱ জীৱনৰ পৰা। বজালী অঞ্চলৰ দৈশিঙৰী গাঁৱত জন্মগ্রহণ কৰা চন্দ্রপ্রভা সৰুৰে পৰাই তীক্ষ্ণবুদ্ধি, অধ্যৱসায়ী আৰু জ্ঞানপিপাসু আছিল। সেই সময়ত অসমৰ গ্রাম্য সমাজত ছোৱালীৰ শিক্ষাৰ বিশেষ গুৰুত্ব নাছিল। বেছিভাগ পৰিয়ালেই বিশ্বাস কৰিছিল যে নাৰীৰ স্থান ঘৰখনৰ ভিতৰত সীমাবদ্ধ। এনে পৰিৱেশতো চন্দ্রপ্রভাৰ শিক্ষাৰ প্রতি আগ্রহ ক্রমাৎ বৃদ্ধি পাইছিল।

চন্দ্রপ্রভাৰ পিতৃ ৰাতিৰাম মজুমদাৰ আছিল মুক্তচিন্তাৰ ব্যক্তি। তেওঁ নিজৰ দুই কন্যাৰ মেধা উপলব্ধি কৰি শিক্ষালাভৰ সুযোগ দিয়াৰ চেষ্টা কৰিছিল। গাঁৱত বিদ্যালয় নথকাৰ বাবে চন্দ্রপ্রভা আৰু তেওঁৰ ভনীয়েকক ভালুকী গাঁৱৰ মাহীয়েকৰ ঘৰলৈ পঠোৱা হৈছিল। সেই সময়ত ছোৱালীক গাঁৱৰ বাহিৰলৈ পঠাই শিক্ষা দিয়াটো আছিল এক সাহসী পদক্ষেপ।

বিদ্যালয়লৈ যোৱা-আহা, সমাজৰ নিন্দা, প্রাকৃতিক বাধা-বিপত্তি আদি বহু সমস্যা সত্ত্বেও চন্দ্রপ্রভাই অধ্যয়ন অব্যাহত ৰাখিছিল। বাৰিষা কালত বিদ্যালয়লৈ যোৱা অসম্ভৱ হৈ পৰিছিল যদিও তেওঁ শিক্ষা গ্রহণৰ আশা এৰি দিয়া নাছিল। এই সংগ্রামেই পৰৱর্তী জীৱনত দেখা দিয়া বৃহত্তৰ সামাজিক সংগ্রামৰ বাবে তেওঁক মানসিকভাৱে প্রস্তুত কৰিছিল।

চন্দ্রপ্রভাৰ শৈশৱ জীৱনৰ এই অংশই উপন্যাসখনত নাৰী-শিক্ষাৰ ইতিহাসৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ দিশ উন্মোচন কৰিছে। ইয়াৰ মাজেৰে পাঠকে উপলব্ধি কৰিব পাৰে যে আজিৰ শিক্ষাৰ সুযোগ লাভ কৰিবলৈ অসমীয়া নাৰীসকলে কিমান কঠিন সংগ্রাম কৰিবলগীয়া হৈছিল।

চন্দ্রপ্রভাৰ জীৱনৰ অন্যতম উল্লেখযোগ্য ঘটনা হৈছে অতি কম বয়সতে বিদ্যালয় প্রতিষ্ঠা কৰা। মাত্র তেৰ বছৰ বয়সতে তেওঁ নিজ গাঁৱত এখন বালিকা বিদ্যালয় স্থাপন কৰিছিল। সেই সময়ত ছোৱালীৰ শিক্ষাৰ প্রতি সমাজৰ অনীহা থকা সত্ত্বেও তেওঁ শিক্ষাৰ পোহৰ সমাজত বিস্তাৰ কৰিবলৈ

আগবাঢ়ি আহিছিল। এই ঘটনাই তেওঁৰ নেতৃত্বদানৰ ক্ষমতা আৰু সমাজ-সচেতন মনোভাৱৰ পৰিচয় বহন কৰে।

বিদ্যালয় পৰিদর্শক নীলকান্ত বৰুৱাই চন্দ্রপ্রভাৰ অসাধাৰণ প্রতিভা লক্ষ্য কৰি তেওঁক উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে উৎসাহিত কৰে। তেওঁৰ সহযোগিতাত চন্দ্রপ্রভাই নগাঁও মিছন স্কুলত অধ্যয়নৰ সুযোগ লাভ কৰে। নগাঁওলৈ যোৱাটো চন্দ্রপ্রভাৰ জীৱনৰ এক নতুন অধ্যায়ৰ আৰম্ভণি আছিল। গাঁওৰ সীমিত পৰিসৰৰ পৰা বাহিৰলৈ ওলাই তেওঁ বৃহত্তৰ সমাজ আৰু জগতৰ সৈতে পৰিচিত হয়।

নগাঁও মিছন স্কুলত অধ্যয়নৰ সময়ত তেওঁৰ ব্যক্তিত্বৰ অধিক বিকাশ ঘটে। তেওঁ কেৱল পাঠ্যপুথিৰ জ্ঞানতেই সীমাবদ্ধ নাথাকি সমাজ, ৰাজনীতি আৰু সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন বিষয়ৰ প্রতি আগ্রহী হৈ উঠে। শিক্ষা তেওঁৰ বাবে কেৱল চাকৰি লাভৰ উপায় নাছিল; ই আছিল সমাজ পৰিৱর্তনৰ এক শক্তিশালী মাধ্যম।

এই সময়ছোৱাতেই চন্দ্রপ্রভাৰ মাজত জাতীয়তাবাদী চেতনা আৰু সামাজিক দায়িত্ববোধ গঢ় লৈ উঠে। পৰৱর্তী জীৱনত যি বৃহৎ নাৰী-মুক্তি আন্দোলন আৰু সমাজ সংস্কাৰৰ কামত তেওঁ আত্মনিয়োগ কৰিছিল, তাৰ ভিত্তি এই শিক্ষা জীৱনতেই স্থাপিত হৈছিল।

নগাঁও মিছন স্কুলত অধ্যয়নৰ সময়ত সংঘটিত এটা ঘটনাই চন্দ্রপ্রভাৰ ব্যক্তিত্বৰ এক বিশেষ দিশ উন্মোচন কৰে। বিদ্যালয়ৰ এগৰাকী শিক্ষয়িত্রীয়ে পাঠদানৰ জৰিয়তে ছাত্র-ছাত্রীসকলক খ্রীষ্টান ধর্মৰ প্রতি আকৃষ্ট কৰাৰ চেষ্টা কৰিছিল। কেৱল ধর্মীয় শিক্ষা দিয়াতেই সীমাবদ্ধ নাথাকি তেওঁলোকক ধর্মান্তৰিত কৰাৰ প্রচেষ্টাও চলোৱা হৈছিল।

চন্দ্রপ্রভাই এই ঘটনাৰ তীব্র প্রতিবাদ কৰে। বয়সত অতি কম হ'লেও তেওঁ অন্যায় বা জোৰ-জবৰদস্তি মানি ল'বলৈ সাজু নাছিল। সত্য আৰু ন্যায়ৰ পক্ষত থিয় দিবলৈ তেওঁ কুণ্ঠাবোধ কৰা নাছিল। এই প্রতিবাদ তেওঁৰ সাহস, আত্মবিশ্বাস আৰু জাতীয় চেতনাৰ নিদর্শন। এই ঘটনাৰ মাজেৰে লেখিকাই চন্দ্রপ্রভাৰ স্বাধীনচেতা মনোভাৱ আৰু নেতৃত্বদানৰ ক্ষমতা প্রকাশ কৰিছে। তেওঁ উপলব্ধি কৰিছিল যে শিক্ষা মানুহৰ মুক্তিৰ মাধ্যম হ'ব লাগে, কোনো ধর্মীয় বা সামাজিক আগ্রাসনৰ উপায় নহয়।

এই ঘটনাই চন্দ্রপ্রভাক অধিক দৃঢ় আৰু সচেতন কৰি তোলে। সমাজ আৰু জাতিৰ স্বার্থত অন্যায়ৰ বিৰুদ্ধে থিয় দিয়াৰ সাহস তেওঁৰ জীৱনৰ এক স্থায়ী বৈশিষ্ট্যত পৰিণত হয়।

শিক্ষা সম্পূর্ণ কৰাৰ পিছত চন্দ্রপ্রভাই শিক্ষকতা পেছাত যোগদান কৰে। প্রথমে নগাঁৱৰ এখন বিদ্যালয়ত আৰু পিছত তেজপুৰ ছোৱালী মজলীয়া বিদ্যালয়ৰ প্রধান শিক্ষয়িত্রী হিচাপে কার্যনির্বাহ কৰে। শিক্ষয়িত্রী হিচাপে তেওঁ কেৱল পাঠদানতে সীমাবদ্ধ নাথাকি ছাত্রীৰ চৰিত্র গঠন আৰু সমাজ-সচেতনতা বৃদ্ধিৰ ওপৰতো গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল।

তেজপুৰত থাকোঁতে তেওঁ অসমৰ বহু বিশিষ্ট ব্যক্তিৰ সংস্পর্শলৈ আহে। অমিয় কুমাৰ দাস, জ্যোতিপ্রসাদ আগৰৱালা, চন্দ্রধৰ শর্মা আদি জাতীয়তাবাদী চিন্তাধাৰাৰ ব্যক্তিসকলৰ লগত ঘনিষ্ঠতা তেওঁৰ দৃষ্টিভংগীক অধিক বিস্তৃত কৰে। এই সময়ছোৱাত তেওঁ বিভিন্ন সামাজিক আন্দোলনৰ লগতো জড়িত হৈ পৰে। বিশেষকৈ কানি নিবাৰণ আন্দোলন, নাৰী-শিক্ষা বিস্তাৰ আৰু সমাজ সংস্কাৰৰ ক্ষেত্রত তেওঁৰ সক্রিয় ভূমিকা লক্ষ্য কৰা যায়। তেজপুৰত অনুষ্ঠিত অসম ছাত্র সম্মিলনত তেওঁ দিয়া বক্তৃতাই সকলোকে মুগ্ধ কৰিছিল। এই বক্তৃতাৰ পিছত সমাজসেৰিকা আৰু নেত্রী হিচাপে তেওঁৰ আত্মবিশ্বাস

বহুগুণে বৃদ্ধি পায়। চন্দ্রপ্রভাৰ শিক্ষকতা জীৱন উপন্যাসখনত কেৱল পেছাগত অধ্যায় নহয়; ই তেওঁৰ সমাজসংস্কাৰক জীৱনৰ সূচনাপর্ব। ইয়াৰ পৰাই তেওঁ ধীৰে ধীৰে অসমৰ নাৰী-মুক্তি আন্দোলনৰ অন্যতম নেত্রী হিচাপে আত্মপ্রকাশ কৰে।

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১

অভিযাত্রী উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা আলোচনা কৰক। (১৫০-২০০ শব্দ)

১৩.৪ উপন্যাসখনৰ সাধাৰণ আলোচনা

জীৱনীমূলক উপন্যাস হিচাপে অভিযাত্রী

অভিযাত্রী অসমীয়া সাহিত্যৰ এখন উল্লেখযোগ্য জীৱনীমূলক উপন্যাস। এই উপন্যাসখনৰ মূল আধাৰ হৈছে অসমৰ বিশিষ্ট সমাজসংস্কাৰক, স্বাধীনতা সংগ্রামী আৰু নাৰী-মুক্তি আন্দোলনৰ অগ্রদূত চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱন। লেখিকা নিৰুপমা বৰগোহাঞিয়ে চন্দ্রপ্রভাৰ জন্মৰ পৰা মৃত্যুলৈকে সমগ্র জীৱন-যাত্রাক সাহিত্যিক ৰূপত উপস্থাপন কৰিছে। জীৱনীমূলক উপন্যাসৰ মূল বৈশিষ্ট্য হ'ল বাস্তৱ জীৱনৰ ব্যক্তি আৰু ঘটনাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সাহিত্য সৃষ্টি কৰা। অভিযাত্রীত এই বৈশিষ্ট্য সম্পূর্ণৰূপে বিদ্যমান।

উপন্যাসখনত চন্দ্রপ্রভাৰ জীৱনৰ বাস্তৱ ঘটনাবোৰক ঐতিহাসিক সত্যৰ ভিত্তিত উপস্থাপন কৰা হৈছে। কিন্তু কেৱল তথ্যৰ সমষ্টি হিচাপে উপস্থাপন নকৰি লেখিকাই শিল্পসুলভ কল্পনা, সংলাপ, পৰিৱেশ চিত্রণ আৰু চৰিত্র বিশ্লেষণৰ জৰিয়তে কাহিনীক অধিক জীৱন্ত আৰু আকর্ষণীয় কৰি তুলিছে। ফলত পাঠকে ইতিহাস পঢ়াৰ দৰে অনুভৱ নকৰি এখন উপন্যাস পঢ়াৰ আনন্দ লাভ কৰে।

জীৱনীমূলক সাহিত্যৰ ক্ষেত্রত এটা বিশেষ সমস্যা হৈছে তথ্যৰ সত্যতা আৰু সাহিত্যিক ৰসৰ মাজত সমন্বয় স্থাপন কৰা। নিৰুপমা বৰগোহাঞিয়ে এই ক্ষেত্রত বিশেষ সফলতা লাভ কৰিছে। তেওঁ ইতিহাসক বিকৃত নকৰাকৈ সাহিত্যিক উপস্থাপনৰ জৰিয়তে চন্দ্রপ্রভাৰ জীৱনক অধিক বোধগম্য আৰু হৃদয়গ্রাহী কৰি তুলিছে। এই কাৰণেই অভিযাত্রী অসমীয়া জীৱনীমূলক উপন্যাস সাহিত্যৰ এক উল্লেখযোগ্য কৃতি হিচাপে স্বীকৃত।

চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱনৰ মাজেৰে লেখিকাই কেৱল এগৰাকী ব্যক্তিৰ কাহিনী কোৱা নাই; বৰং এক যুগৰ সমাজ-ইতিহাস, নাৰী জাগৰণ আৰু স্বাধীনতা সংগ্রামৰ কথাও উপস্থাপন কৰিছে। সেই অর্থত অভিযাত্রী এখন ব্যক্তি-জীৱনৰ কাহিনী হোৱাৰ লগতে এক যুগৰ ইতিহাসো।

নাৰীবাদী চেতনা

অভিযাত্রী উপন্যাসখনৰ অন্যতম গুৰুত্বপূর্ণ বৈশিষ্ট্য হৈছে নাৰীবাদী চেতনা। চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ সমগ্র জীৱন নাৰী-মুক্তি আৰু নাৰীৰ আত্মমর্যাদাৰ সংগ্রামৰ লগত জড়িত। উপন্যাসখনত

তেওঁক কেৱল এগৰাকী সমাজসেৱিকা হিচাপে নহয়, বৰং নাৰীৰ অধিকাৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ এক সাহসী সংগ্ৰামী হিচাপে চিত্ৰিত কৰা হৈছে।

উপন্যাসখনৰ কাহিনীত দেখা যায় যে চন্দ্ৰপ্ৰভাই শৈশৱৰ পৰাই সমাজৰ প্ৰচলিত ৰীতি-নীতি আৰু কু-সংস্কাৰৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ কৰিছিল। যি সময়ত ছোৱালীৰ বিদ্যালয়লৈ যোৱাটোও সহজে গ্ৰহণ কৰা নহৈছিল, সেই সময়তে তেওঁ শিক্ষাৰ অধিকাৰৰ বাবে সংগ্ৰাম কৰিছিল। পৰৱৰ্তী জীৱনত তেওঁ নাৰী-শিক্ষা, বাল্যবিবাহৰ বিৰোধিতা, বিধৱা কল্যাণ আৰু নাৰী-অধিকাৰৰ ক্ষেত্ৰত নেতৃত্ব দিছিল।

দণ্ডীনাথ কলিতাৰ সৈতে তেওঁৰ সম্পৰ্ক আৰু তাৰ ফলত সমাজৰ পৰা পোৱা অপমানৰ ঘটনাও উপন্যাসখনৰ নাৰীবাদী দিশ উন্মোচন কৰে। সমাজে যি ঘটনাৰ বাবে কেৱল নাৰীক দোষাৰোপ কৰিছিল, সেই বৈষম্যমূলক মানসিকতাৰ বিৰুদ্ধে চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ নীৰৱ প্ৰতিবাদ অত্যন্ত তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। তেওঁ আত্মসম্মান বিসৰ্জন নিদি নিজৰ সিদ্ধান্তত অটল থাকে।

উপন্যাসখনত নাৰী-পুৰুষৰ সম অধিকাৰৰ ধাৰণাক বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। চন্দ্ৰপ্ৰভাৰ জীৱন আৰু কৰ্মৰ মাজেৰে লেখিকাই দেখুৱাইছে যে সমাজৰ প্ৰকৃত উন্নতি তেতিয়াহে সম্ভৱ, যেতিয়া নাৰীসকলেও শিক্ষা, স্বাধীনতা আৰু সম অধিকাৰ লাভ কৰে।

স্বাধীনতা আন্দোলনৰ দলিল

অভিযাত্ৰী উপন্যাসখনক ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ এক মূল্যবান সাহিত্যিক দলিল বুলিও ক'ব পাৰি। চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানীৰ জীৱনৰ লগত স্বাধীনতা আন্দোলনৰ বিভিন্ন অধ্যায় নিবিড়ভাৱে জড়িত। সেইবাবে উপন্যাসখনত অসমৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ এক বিস্তৃত ছবি পোৱা যায়।

মহাত্মা গান্ধীৰ নেতৃত্বত আৰম্ভ হোৱা অসহযোগ আন্দোলন, আইন অমান্য আন্দোলন আৰু ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনৰ দৰে ঘটনাসমূহ উপন্যাসখনত উল্লেখযোগ্যভাৱে প্ৰতিফলিত হৈছে। চন্দ্ৰপ্ৰভাই এই আন্দোলনসমূহত সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণ কৰিছিল আৰু বহু সময়ত নাৰীসকলক আন্দোলনত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰিছিল।

গুৱাহাটীৰ পাণ্ডুত অনুষ্ঠিত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ অধিৱেশনত যোগদান কৰিবলৈ চাকৰি ত্যাগ কৰাৰ ঘটনাই তেওঁৰ দেশপ্ৰেমৰ গভীৰতা প্ৰকাশ কৰে। উপন্যাসখনত এই ঘটনাবোৰৰ বৰ্ণনাই সেই সময়ৰ ৰাজনৈতিক পৰিৱেশ আৰু স্বাধীনতাৰ বাবে কৰা ত্যাগৰ বাস্তৱ ছবি পাঠকৰ আগত উন্মোচন কৰে।

লেখিকাই ব্যক্তিজীৱন আৰু জাতীয় জীৱনৰ ঘটনাবোৰক একে সূত্ৰত গাঁথি এক মনোৰম কাহিনী গঢ়ি তুলিছে। ফলত স্বাধীনতা আন্দোলনৰ ইতিহাস কেতিয়াও কৃত্ৰিম বা তথ্যভিত্তিক বৰ্ণনা যেন নালাগে; বৰং কাহিনীৰ স্বাভাৱিক অংশ হিচাপে আগবাঢ়ে।

সামাজিক সংস্কাৰ আৰু চন্দ্ৰপ্ৰভা

চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱনৰ মূল লক্ষ্য আছিল সমাজ সংস্কাৰ। সেইবাবে অভিযাত্রী উপন্যাসখনৰ এক কেন্দ্রীয় বিষয় হৈছে সামাজিক পৰিৱর্তনৰ প্রচেষ্টা। অসমৰ সমাজত প্রচলিত বহু কু-সংস্কাৰ, অন্ধবিশ্বাস আৰু বৈষম্যৰ বিৰুদ্ধে তেওঁ সংগ্রাম কৰিছিল।

বিশেষকৈ নাৰী-অশিক্ষা, বাল্যবিবাহ, বহুবিবাহ, বিধৱাৰ অৱদমন আৰু নাৰীৰ সামাজিক অৱমূল্যায়নৰ বিৰুদ্ধে তেওঁ শক্তিশালী কণ্ঠস্বৰ উত্থাপন কৰিছিল। তেওঁ বিশ্বাস কৰিছিল যে শিক্ষাৰ জৰিয়তেই সমাজৰ প্রকৃত উন্নতি সম্ভৱ। সেই কাৰণেই তেওঁ বিভিন্ন ঠাইত নাৰী-শিক্ষাৰ বিস্তাৰৰ বাবে কাম কৰিছিল। অসম প্রাদেশিক মহিলা সমিতিৰ প্রতিষ্ঠা তেওঁৰ জীৱনৰ অন্যতম উল্লেখযোগ্য কীর্তি। এই সংগঠনৰ জৰিয়তে তেওঁ অসমৰ নাৰীসকলক সংগঠিত কৰাৰ চেষ্টা কৰিছিল। উপন্যাসখনত এই ঘটনাসমূহৰ বর্ণনাই নাৰী জাগৰণৰ ইতিহাসৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ অধ্যায় উন্মোচন কৰিছে।

সামাজিক সংস্কাৰৰ ক্ষেত্রত চন্দ্রপ্রভাৰ অৱদানক লেখিকাই অত্যন্ত মর্যাদাৰে উপস্থাপন কৰিছে। তেওঁৰ জীৱনক সমাজ পৰিৱর্তনৰ এক আদর্শ ৰূপে দেখুওৱা হৈছে।

অসমৰ সমাজ-জীৱনৰ প্রতিফলন

অভিযাত্রী উপন্যাসখনত বিংশ শতিকাৰ প্রথমার্ধৰ অসমৰ সমাজ-জীৱনৰ এক বিস্তৃত চিত্র পোৱা যায়। চন্দ্রপ্রভাৰ জীৱনৰ বিভিন্ন পর্যায়ৰ মাজেৰে অসমৰ গ্রাম্য সমাজ, শিক্ষাব্যৱস্থা, নাৰী-অৱস্থা, ৰাজনৈতিক পৰিৱেশ আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনৰ বিভিন্ন দিশ উন্মোচিত হৈছে।

উপন্যাসখনত দেখা যায় যে সেই সময়ত সমাজত নাৰীৰ অৱস্থান অত্যন্ত সীমিত আছিল। নাৰীসকলৰ শিক্ষাৰ সুযোগ কম আছিল আৰু সামাজিক সিদ্ধান্তত তেওঁলোকৰ অংশগ্রহণো নগণ্য আছিল। এই বাস্তৱ পৰিস্থিতিৰ মাজতেই চন্দ্রপ্রভাৰ দৰে নাৰীয়ে কেনেদৰে সমাজ সংস্কাৰৰ বাবে আগবাঢ়ি আহিছিল, সেয়া উপন্যাসখনত সুন্দৰভাৱে প্রকাশ পাইছে।

অসমৰ গাঁও-সমাজৰ জীৱনধাৰা, পাৰিবাৰিক সম্পর্ক, লোকবিশ্বাস, সামাজিক অনুষ্ঠান আৰু ৰাজনৈতিক পৰিৱেশৰ বহু তথ্যও উপন্যাসখনত সন্নিৰিষ্ট হৈছে। এইবোৰে উপন্যাসখনক এক সামাজিক দলিলৰ মর্যাদা প্রদান কৰিছে। সেইবাবে অভিযাত্রী কেৱল চন্দ্রপ্রভাৰ জীৱন কাহিনী নহয়; ই বিংশ শতিকাৰ অসমৰ সমাজ-জীৱনৰো এক শিল্পিত দলিল।

ভাষা আৰু বর্ণনাশৈলী

অভিযাত্রী উপন্যাসখনৰ অন্যতম শক্তিশালী দিশ হৈছে ইয়াৰ ভাষা আৰু বর্ণনাশৈলী। নিৰূপমা বৰগোহাঞিৰ ভাষা সহজ, স্বাভাৱিক, সংযত আৰু সাহিত্যিক সৌন্দর্যৰে সমৃদ্ধ। উপন্যাসখনৰ বিষয়বস্তু ইতিহাস আৰু জীৱনীমূলক তথ্যৰ ওপৰত প্রতিষ্ঠিত হ'লেও লেখিকাই ভাষাৰ জৰিয়তে ইয়াক কেৱল তথ্যভিত্তিক বিৱৰণত সীমাবদ্ধ ৰাখা নাই। বৰং ভাষাৰ শিল্পসৌন্দর্য আৰু কাহিনীৰ গতিশীলতাৰ জৰিয়তে পাঠকৰ আগ্রহ অক্ষুণ্ণ ৰাখিবলৈ সক্ষম হৈছে।

উপন্যাসখনত বহু ঠাইত বজালী অঞ্চলৰ কথ্যভাষা, প্রবাদ-প্রবচন, ফকৰা-যোজনা আৰু লোকপ্রচলিত অভিব্যক্তিৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায়। এই ভাষিক উপাদানসমূহে কাহিনীক অধিক বাস্তৱসম্মত

আৰু জীৱন্ত কৰি তুলিছে। চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱন যে নামনি অসমৰ সমাজ-সংস্কৃতিৰ লগত ওতপ্রোতভাৱে জড়িত, সেই কথাও ভাষাৰ মাধ্যমত স্পষ্টভাৱে প্রকাশ পাইছে।

উপন্যাসখনৰ বর্ণনাশৈলীত ইতিহাস, সমাজ, ৰাজনীতি আৰু ব্যক্তিজীৱন একে সময়তে আগবাঢ়ে। লেখিকাই কাহিনী বর্ণনাৰ লগতে চৰিত্রৰ অন্তর্জগত, মানসিক অৱস্থা আৰু সামাজিক বাস্তৱতাৰো সূক্ষ্ম বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে। ফলত উপন্যাসখন তথ্যসমৃদ্ধ হোৱাৰ লগতে সাহিত্যিক গভীৰতাও লাভ কৰিছে।

চিঠিপত্রৰ ব্যৱহাৰ উপন্যাসখনৰ আন এটা উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য। চন্দ্রপ্রভা আৰু দণ্ডীনাথ কলিতাৰ মাজত হোৱা পত্রালাপৰ অংশসমূহে কাহিনীক আবেগঘন আৰু কাব্যিক ৰূপ দান কৰিছে। এই অংশবোৰৰ জৰিয়তে চৰিত্রসমূহৰ মনোজগত অধিক স্পষ্টভাৱে পাঠকৰ আগত মুকলি হয়।

ইতিহাস আৰু কল্পনাৰ সমন্বয়

জীৱনীমূলক উপন্যাসৰ ক্ষেত্রত ইতিহাস আৰু সাহিত্যৰ মাজত এক সুন্দৰ ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰাটো অতি গুৰুত্বপূর্ণ। অভিযাত্রী উপন্যাসখনত নিৰুপমা বৰগোহাঞিয়ে এই ক্ষেত্রত অসাধাৰণ দক্ষতাৰ পৰিচয় দিছে। চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱনৰ সত্য ঘটনা, ঐতিহাসিক তথ্য আৰু সামাজিক পৰিৱেশক ভিত্তি হিচাপে লৈ তেওঁ এখন পূর্ণাঙ্গ সাহিত্যিক কাহিনী গঢ়ি তুলিছে।

উপন্যাসখনত উল্লেখিত অধিকাংশ ঘটনাই ঐতিহাসিকভাৱে সত্য। চন্দ্রপ্রভাৰ শিক্ষা জীৱন, শিক্ষকতা, স্বাধীনতা আন্দোলনত অংশগ্রহণ, মহিলা সমিতি গঠন, কাৰাবাস, সমাজ সংস্কাৰমূলক কার্যকলাপ আদি সকলো ঘটনা ইতিহাসত লিপিবদ্ধ হৈ আছে। লেখিকাই এই সত্য ঘটনাবোৰক যথাসম্ভৱ অক্ষুণ্ণ ৰাখি সাহিত্যিক ৰূপ দিছে।

তথাপিও উপন্যাসখন কেৱল ইতিহাসৰ পুনৰাবৃত্তি নহয়। কাহিনীৰ গতি, সংলাপ, চৰিত্রৰ মনস্তাত্ত্বিক বিশ্লেষণ, পৰিৱেশ চিত্রণ আৰু আবেগঘন মুহূর্তসমূহত লেখিকাৰ সৃজনশীল কল্পনাৰ স্পর্শ আছে। এই কল্পনা কেতিয়াও ইতিহাসক বিকৃত কৰা নাই; বৰং ইতিহাসক অধিক জীৱন্ত আৰু হৃদয়গ্রাহী কৰি তুলিছে। ইতিহাস আৰু কল্পনাৰ এই সফল সমন্বয়ৰ ফলতেই অভিযাত্রী এখন তথ্যসমৃদ্ধ জীৱনীমূলক গ্রন্থ হোৱাৰ লগতে এক উৎকৃষ্ট সাহিত্যিক কীর্তিলৈ পৰিণত হৈছে।

অসমীয়া সাহিত্যত অভিযাত্রীৰ স্থান

অসমীয়া জীৱনীমূলক উপন্যাসৰ ইতিহাসত অভিযাত্রী এখন মাইলৰ খুঁটি স্বৰূপ গ্রন্থ। এই উপন্যাসখনে প্রথমবাৰৰ বাবে অসমৰ নাৰী-মুক্তি আন্দোলনৰ অন্যতম অগ্রদূত চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱন আৰু কর্মক বিস্তৃত সাহিত্যিক ৰূপত উপস্থাপন কৰিছে। সেইবাবে উপন্যাসখন সাহিত্যিক আৰু ঐতিহাসিক দুয়োটা দিশৰ পৰাই বিশেষ গুৰুত্ব বহন কৰে।

উপন্যাসখনৰ আন এটা বিশেষ তাৎপর্য হৈছে যে ইয়াৰ মাজেৰে অসমীয়া সাহিত্যত নাৰী-ইতিহাসৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ অধ্যায় সংৰক্ষিত হৈছে। চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ দৰে ব্যক্তিত্বৰ জীৱন আৰু সংগ্রামক সাহিত্যৰ জৰিয়তে জনসাধাৰণৰ মাজলৈ লৈ যোৱাত নিৰুপমা বৰগোহাঞিৰ অৱদান

অসামান্য। এই কৃতিয়ে অসমীয়া সাহিত্যত নাৰীকেন্দ্রিক জীৱনীমূলক উপন্যাসৰ এক নতুন দিশ উন্মোচন কৰিছে। ১৯৯৬ চনত সাহিত্য অকাডেমি বঁটা লাভ কৰাটো উপন্যাসখনৰ সাহিত্যিক উৎকর্ষৰ স্বীকৃতি। এই বঁটাই কেৱল লেখিকাৰ ব্যক্তিগত সফলতাকেই সূচোৱা নাই; অসমীয়া সাহিত্যৰ মর্যাদাও সর্বভাৰতীয় পর্যায়ত প্রতিষ্ঠা কৰিছে। বিষয়বস্তুৰ ব্যাপকতা, ইতিহাসচেতনা, নাৰীবাদী দৃষ্টিভংগী, সমাজ-সচেতনতা আৰু শিল্পসফলতাৰ বাবে অভিযাত্রী অসমীয়া সাহিত্যৰ অন্যতম শ্রেষ্ঠ জীৱনীমূলক উপন্যাস হিচাপে পৰিগণিত হৈছে।

১৩.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- অভিযাত্রী নিৰূপমা বৰগোহাঞিৰ এখন উল্লেখযোগ্য জীৱনীমূলক উপন্যাস।
- উপন্যাসখন অসমৰ নাৰী-মুক্তি আন্দোলনৰ অগ্রদূত চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱনৰ আধাৰত ৰচিত।
- চন্দ্রপ্রভাৰ শৈশৱ, শিক্ষা জীৱন, শিক্ষকতা, ব্যক্তিগত জীৱন, স্বাধীনতা আন্দোলনত অংশগ্রহণ আৰু সমাজসংস্কাৰমূলক কর্মৰ বিস্তৃত চিত্র উপন্যাসখনত পোৱা যায়।
- উপন্যাসখনত নাৰীবাদী চেতনা, জাতীয়তাবাদ, সমাজ-সংস্কাৰ আৰু মানৱতাবাদী মূল্যবোধ শক্তিশালীভাৱে প্রকাশ পাইছে।
- অসমৰ স্বাধীনতা আন্দোলন আৰু নাৰী জাগৰণৰ ইতিহাসৰ বহু গুৰুত্বপূর্ণ দিশ উপন্যাসখনত প্রতিফলিত হৈছে।
- ভাষা, বর্ণনাশৈলী আৰু ইতিহাস-সাহিত্যৰ সমন্বয়ৰ ক্ষেত্রত অভিযাত্রী এখন সফল উপন্যাস।
- সাহিত্য অকাডেমি বঁটা প্রাপ্ত এই উপন্যাসখন অসমীয়া জীৱনীমূলক সাহিত্যৰ এক মূল্যবান সম্পদ।
-

১৩.৬ অধিক জানিবলৈ

১। কটকী, প্রফুল্ল (১৯৭৯); স্বৰাজোত্তৰ অসমীয়া উপন্যাস সমীক্ষা; গুৱাহাটী : বীণা লাইব্রেৰী।

২। ঠাকুৰ, নগেন (সম্পা.) (২০০০); এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস; গুৱাহাটী : জ্যোতি প্রকাশন।

৩। দাস, অমল চন্দ্র (সম্পা.) (২০১২); অসমীয়া উপন্যাস পৰিক্রমা; গুৱাহাটী : বনলতা।

৪। নেওগ, মহেশ্বৰ (১৯৬৪); অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা; গুৱাহাটী : চন্দ্র প্রকাশ।

৫। বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.) (১৯৯৩); অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (ষষ্ঠ খণ্ড); গুৱাহাটী : আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা, কলা-সংস্কৃতি সংস্থা।

৬। বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.) (১৯৬৭); বিংশ শতাব্দীৰ অসমীয়া সাহিত্য; যোৰহাট : অসম সাহিত্য সভা।

৭। ভৰালী, শৈলেন (১৯৯৩); উপন্যাস বিচাৰ আৰু বিশ্লেষণ; গুৱাহাটী : চন্দ্র প্রকাশ।

৮। শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (১৯৯৭); অসমীয়া উপন্যাসৰ ভূমিকা; গুৱাহাটী : সৌমাৰ প্ৰকাশ।

৯। শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০৭); অসমীয়া উপন্যাসৰ গতিধাৰা; গুৱাহাটী : সৌমাৰ প্ৰকাশ।

১০। শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০৯); অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত; গুৱাহাটী : সৌমাৰ প্ৰকাশ।

১১। শর্মা, গোবিন্দ প্রসাদ (১৯৯৫); উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস; গুৱাহাটী : ষ্টুডেণ্টছ ষ্টৰ্ছ।

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১

অভিযাত্রী উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা আলোচনা কৰক। (১৫০-২০০ শব্দ)

প্রশ্ন নং ২

চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱন আৰু কর্ম ব্যাখ্যা কৰক। (১৫০-২০০ শব্দ)

প্রশ্ন নং ৩

অভিযাত্রী উপন্যাসখনত প্রতিফলিত নাৰীবাদী চেতনা সম্পর্কে আলোচনা কৰক। (১৫০-২০০ শব্দ)

প্রশ্ন নং ৪

জীৱনীমূলক উপন্যাস হিচাপে অভিযাত্রীৰ মূল্যায়ন আগবঢ়াওক। (১৫০-২০০ শব্দ)

১৩.৭ অগ্রগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ

চন্দ্রপ্রভাৰ জন্ম আৰু শিক্ষা ... ... শিক্ষকতা জীৱন ... ... দণ্ডীনাথ কলিতাৰ সৈতে সম্পর্ক ... ... স্বাধীনতা আন্দোলন ... ... মহিলা সমিতি ... ... সমাজসংস্কাৰমূলক কর্ম ... ... মৃত্যুলৈকে জীৱনসংগ্রাম ... ... সামগ্রিক আলোচনা।

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ

নাৰী শিক্ষা ... ... নাৰী-মুক্তি আন্দোলন ... ... স্বাধীনতা সংগ্রামত অংশগ্রহণ ... ... অসম প্রাদেশিক মহিলা সমিতি ... ... সমাজসংস্কাৰমূলক কার্যকলাপ ... ... সামগ্রিক মূল্যায়ন।

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ

নাৰীৰ শিক্ষা ... ... সম অধিকাৰ ... ... সমাজৰ কু-সংস্কাৰৰ বিৰোধিতা ... ... চন্দ্রপ্রভাৰ ব্যক্তিত্ব ... ... নাৰীবাদী দৃষ্টিভংগী ... ... সামগ্রিক আলোচনা।

৪ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ

বাস্তৱ ব্যক্তি ... ... ঐতিহাসিক তথ্য ... ... সাহিত্যিক কল্পনা ... ... চন্দ্রপ্রভাৱ জীৱন ... ... ইতিহাস আৰু সাহিত্যৱ সমন্বয় ... ... সামগ্রিক মূল্যায়ন।

১৩.৮ আৰ্হি প্রশ্ন

১। অভিযাত্রী উপন্যাসখনৰ কাহিনীগাঁথা আলোচনা কৰক।

২। চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ জীৱনসংগ্রামৰ বর্ণনা আগবঢ়াওক।

৩। জীৱনীমূলক উপন্যাস হিচাপে অভিযাত্রীৰ মূল্যায়ন কৰক।

৪। অভিযাত্রী উপন্যাসখনত প্রতিফলিত নাৰীবাদী চেতনা সম্পর্কে আলোচনা কৰক।

৫। অভিযাত্রী উপন্যাসখনত অসমৰ সমাজ-জীৱনৰ প্রতিফলন সম্পর্কে এটি টোকা লিখক।

৬। অভিযাত্রী উপন্যাসখনত স্বাধীনতা আন্দোলনৰ চিত্র কেনেদৰে প্রকাশ পাইছে, আলোচনা কৰক।

৭। চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীৰ সমাজসংস্কাৰমূলক অৱদানৰ মূল্যায়ন আগবঢ়াওক।

৮। চমুটোকা লিখক—

(ক) অসম প্রাদেশিক মহিলা সমিতি

(খ) চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানী

(গ) জীৱনীমূলক উপন্যাস

(ঘ) নাৰীবাদী চেতনা

(ঙ) অভিযাত্রী উপন্যাসৰ ভাষা আৰু বর্ণনাশৈলী